

Integrácia žien-migrantiek v EÚ a Nórsku: politiky a opatrenia – príspevok SR

Štúdia EMN – dotazníková forma
január 2022

Financované
Európskou úniou

Štúdia bola spracovaná ako súčasť činností Európskej migračnej siete (European Migration Network – EMN), ktorá poskytuje aktuálne, objektívne, spoľahlivé a porovnateľné informácie o migrácii a azyle na podporu tvorby politik EÚ a jej členských štátov. Činnosť EMN financuje Európska únia (EÚ) a Ministerstvo vnútra Slovenskej republiky (MV SR).

Aktivity EMN sú zamerané na témy súvisiace s migráciou štátnych príslušníkov tretích krajín. Realizujú sa prostredníctvom národných kontaktných bodov v členských štátoch EÚ, v Gruzínsku, Moldavsku a Nórsku v koordinácii s Európskou komisiou (EK), konkrétne Generálnym riaditeľstvom EK pre migráciu a vnútorné záležitosti.

Túto štúdiu zostavila Medzinárodná organizácia pre migráciu (IOM), ktorá je koordinátorom Národného kontaktného bodu EMN v Slovenskej republike (SR). Národný kontaktný bod EMN v SR tvorí Ministerstvo vnútra SR (Úrad hraničnej a cudzineckej polície Prezídia Policajného zboru, migračný úrad, odbor zahraničných vecí a európskych záležitostí kancelárie ministra vnútra SR), Ministerstvo práce, sociálnych vecí a rodiny SR (Odbor medzinárodných vzťahov a európskych záležitostí), Štatistický úrad SR (Sekcia sociálnych štatistík a demografie) a IOM.

Táto štúdia bola v dotazníkovej forme vypracovaná s finančnou podporou Európskej únie. Názory uvedené v štúdiu nemožno pokladať za oficiálne stanovisko Európskej únie. Rovnako nemusia predstavovať názory vlády Slovenskej republiky alebo IOM.

Spracovala: Soňa Oboňová

Otázky špecifikácie štúdie sú neoficiálnym prekladom z anglického jazyka.

Národný kontaktný bod Európskej migračnej siete v Slovenskej republike
Medzinárodná organizácia pre migráciu (IOM) – Úrad v SR
Adresa: Grösslingová 35, 811 09 Bratislava
E-mail: ncpslovakia@iom.int
Tel.: +421 2 52 62 33 35
Web: www.emn.sk, www.ec.europa.eu/emn

Predslov

Cieľom štúdie je porozumieť, či a do akej miery členské štáty EÚ a Nórsko berú do úvahy odlišnú situáciu žien-migrantiek v rámci integračných politík a opatrení. Štúdia má za cieľ (i) zmapovať súčasné národné integračné politiky v členských štátoch EÚ a Nórsku, ktoré sa špecificky zameriavajú na ženy, (ii) poskytnúť príklady osvedčenej praxe týkajúcej sa integračných opatrení pre ženy-migrantky na národnej, ale tiež regionálnej a lokálnej úrovni, (iii) poskytnúť prehľad osobitých politík a opatrení, ktoré boli prijaté s cieľom zmierniť negatívne vplyvy pandémie ochorenia COVID-19 na integráciu žien-migrantiek. Štúdia tiež poskytuje prehľad o realizovaných výskumoch a dostupných štatistikách na národnej úrovni, ktoré sa týkajú integračných príležitostí a výziev žien-migrantiek. Informácie o politikách, opatreniach a výskumoch vychádzajú z obdobia rokov 2016 – 2021. Štatistické údaje pokrývajú roky 2016 – 2020.

Štúdia sa zameriava na integráciu žien-migrantiek v hlavných sektorových oblastiach, ktorým sa venuje Akčný plán EÚ pre integráciu a začlenenie na roky 2021 – 2027¹ vrátane vzdelávania a školení, zamestnanosti a zručností, alebo zdravia a bývania ako základu pre integráciu do spoločnosti.

Štúdia analyzuje aj tie politiky a opatrenia, ktoré sa nezameriavajú výlučne na štátne príslušníčky tretích krajín, ale ktoré ich zahŕňajú ako súčasť širšej cieľovej skupiny (napr. ženy vo všeobecnosti alebo migrantky vo všeobecnosti, čo môže zahŕňať aj občianky EÚ s migrantským pôvodom).

Štúdia je určená najmä tvorcom politík, ktorí majú záujem zohľadniť špecifickú situáciu žien-migrantiek pri tvorbe integračných politík. Využitá môže byť aj výskumnými pracovníkmi ako základ pri hlbšom výskume o integrácii migrantiek. Štúdia tiež môže zaujať širšiu verejnosť, najmä pokiaľ ide o zvyšovanie povedomia o rodovo špecifických integračných otázkach.

Špecifikácia štúdie definuje ženu-migrantku nasledovne:

- na účely analýzy politík ako migrantku so štátnou príslušnosťou tretej krajiny (t. j. ženu-migrantku od veku 18 rokov s oprávneným pobytom) a
- na účely analýzy údajov iba ako štátnu príslušníčku tretej krajiny.

V štúdiu sa synonymicky používajú pojmy *migrant/-ka*, *migrant/-ka z krajiny mimo EÚ* a *štátny príslušník/štátna príslušníčka tretej krajiny*. Pojmy *cudzinec* a *cudzinka* majú význam v súlade s vnútroštátnym právnym poriadkom SR. Myslí sa nimi každá osoba, ktorá nie je štátnym príslušníkom SR vrátane občanov EÚ/EHP a štátnych príslušníkov tretích krajín. Ak sa v štúdiu spomína *migrácia žien*, myslí sa ňou podľa ďalšieho kontextu buď migrácia žien so štátnou príslušnosťou krajín mimo EÚ/EHP, alebo migrácia žien-cudzienok všeobecne. Všade, kde sa v texte uvádza pojem *cudzinec*, *migrant* a *štátny príslušník tretej krajiny*, primerane a podľa vhodnosti sa tým myslia tak osoby mužského, ako aj ženského pohlavia.

Metodologicky štúdia vychádza najmä zo sekundárneho výskumu a z podkladov a štatistík získaných od Ministerstva vnútra SR (Úradu hraničnej a cudzineckej polície, migračného úradu), Ministerstva práce, sociálnych vecí a rodiny SR a Štatistického úradu SR. Dôležitými zdrojmi boli aj štatistiky Eurostatu, materiály, publikácie a internetové stránky ďalších štátnych, medzinárodných a mimovládnych inštitúcií. Správa čerpá aj z niekoľkých publikácií EMN Slovensko.

Identifikácia integračného opatrenia ako „osvedčenej praxe“ sa v štúdiu riadi usmernením európskej webstránky o integrácii. Podľa usmernenia je osvedčenou praxou opatrenie, ktoré je „účinné, efektívne, udržateľné a/alebo prenosné a ktoré spoľahlivo vedie k želanému výsledku“.² Okrem toho sa na účely tejto štúdie môže integračné opatrenie považovať za osvedčené, ak uplatňuje koncepciu rodovej citlivosti alebo interseksionality. Výber opatrenia ako osvedčenej praxe má vykonať odborník pracujúci v danej oblasti (napr. tvorca politiky, poskytovateľ služieb, organizácia občianskej spoločnosti, organizácie migrantov) alebo by mal vychádzať zo štúdií či hodnotení.³

¹ European Commission, 'EU Action Plan on Integration and Inclusion 2021-2027', COM(2020) 758 final, dostupné na: https://ec.europa.eu/migrant-integration/?action=media_download&uuid=CDFE0088-C151-66D5-846F7C422DE2A423

² Zdroj: European Commission, 'European Website on Integration – What are 'good practices'?', 2014, <https://ec.europa.eu/migrant-integration/index.cfm?action=furl.go&go=/what-are-good-practices> (citované 27. 9. 2021).

³ Zdroj: Spoločné zadanie štúdie EMN Integrácia žien-migrantiek v EÚ a Nórsku, dostupné na https://home-affairs.ec.europa.eu/whats-new/publications/integration-migrant-women-eu-and-norway-policies-and-measures_en (citované 16. 12. 2021).

Na základe dotazníkovej formy štúdií z členských krajín EÚ a Nórska vypracováva EK súhrnnú správu so zhrnutím hlavných zistení z členských štátov. Dotazníková forma štúdie za SR, ako aj súhrnná správa sú dostupné na webovej stránke slovenského Národného kontaktného bodu EMN www.emn.sk.

Zoznam skratiek

AMIF – Fond pre azyl, migráciu a integráciu (Asylum, Migration and Integration Fund)
EK – Európska komisia
EMN – Európska migračná sieť
Eurostat – štatistický úrad Európskej únie
EÚ – Európska únia
IOM – Medzinárodná organizácia pre migráciu (International Organization for Migration)
MPSVR SR – Ministerstvo práce, sociálnych vecí a rodiny Slovenskej republiky
MÚ MV SR – migračný úrad Ministerstva vnútra SR
MV SR – Ministerstvo vnútra Slovenskej republiky
OZP SEP MV SR – odbor zahraničnej pomoci Sekcie európskych programov Ministerstva vnútra Slovenskej republiky
P PZ – Prezídium Policajného zboru
SR – Slovenská republika
ŠÚ SR – Štatistický úrad Slovenskej republiky
ÚHCP P PZ – Úrad hraničnej a cudzineckej polície Prezídia Policajného zboru
ÚPSVR – Ústredie práce, sociálnych vecí a rodiny
Z. z. – Zbierka zákonov SR

Zhrnutie

Štúdia Európskej migračnej siete (EMN) „Integrácia žien-migrantiek v EÚ a Nórsku: politiky a opatrenia“ bola prijatá na vypracovanie Riadiacim výborom EMN v rámci pracovného programu na rok 2021. Štúdia je za každý členský štát EÚ a Nórsko vypracovaná na základe spoločnej špecifikácie – otázok uvedených v ďalšej časti textu. Štúdia v tejto dotazníkovej podobe je rozdelená do šiestich kapitol, ktoré obsahujú analýzu vybraných štatistík zbieraných na národnej úrovni alebo z Eurostatu. Informácie v štúdiu za SR pokrývajú obdobie od roku 2016 do konca roka 2021, štatistiky pokrývajú obdobie rokov 2016 – 2020.

Prvá kapitola analyzuje základné údaje a mapuje debaty odborníkov a tvorcov politík o situácii a integrácii žien-migrantiek na Slovensku.

Slovenská republika s výnimkou štatistík o zamestnávaní, štúdiu, platných pobytoch a udelených štátnych občianstvach nezbiera alebo nemá dostupné údaje o migrantoch v členení podľa pohlavia. Výskumne sa integrácii žien-migrantiek na Slovensku v rokoch 2016 – 2020 špecificky nevenovala žiadna inštitúcia alebo odborníci. Posledné výskumné publikácie na túto tému sa v SR realizovali v rokoch 2009 a 2011.

Podľa údajov Eurostatu bol počet obyvateľov Slovenska v posledných piatich rokoch viac ako 5 400 000, z nich približne polovicu tvorili ženy (pozri Q2, Tabuľku č. 3). Podiel cudzincov – tak občanov EÚ, ako aj občanov z krajín mimo EÚ – na celkovom obyvateľstve Slovenska je dlhodobo nízky a v roku 2020 predstavoval 2,75 %. Z uvedeného počtu cudzincov tvoria občania z krajín mimo EÚ približne 1,7 % celkovej populácie Slovenska (pozri Q2, Tabuľku č. 4).⁴

Nakoľko údaje o počte žien-migrantiek nie sú verejne dostupné, ÚHCP P PZ pre potreby tejto štúdie uviedol, že na konci roku 2020 Slovensko evidoval na platnom pobyte zo 150 012 cudzincov 53 278 žien (36 %). Počet migrantiek z krajín mimo EÚ v uvedenom období bol 33 035, čo je obdobne 36 % podiel zo všetkých migrantov z krajín mimo EÚ s oprávneným pobytom. V roku 2020 migrantky z krajín mimo EÚ tvorili 0,60 % obyvateľstva SR (pozri Q2, Tabuľku č. 4).⁵

Podľa údajov ÚPSVAR predstavovali za posledných päť rokov ženy-migrantky z krajín mimo EÚ štvrtinu všetkých zamestnaných cudzincov z krajín mimo EÚ (pozri Q3, Tabuľku č. 6). Najviac zamestnaných žien-migrantiek na slovenskom trhu práce pochádza z Ukrajiny a Srbska.⁶

Štatistiky o prvých povoleniach na pobyt podľa pohlavia a štátnych príslušností žien-migrantiek v SR nie sú k dispozícii.⁷ Medzi najpočetnejšie skupiny migrantov z krajín mimo EÚ, ktorí v rokoch 2016 – 2020 získali prvé povolenia na pobyt, patria občania Ukrajiny, Srbska a Ruska. Podľa odhadu, ktorý poskytol ÚHCP P PZ, z nich tvorili v roku 2019 občianky Ukrajiny a Srbska necelú tretinu a občianky Ruska necelú polovicu (pozri Q1, Tabuľku č. 2).

Pandémia ochorenia COVID-19 mala v roku 2020 vplyv na dovedy rastúcu migráciu z krajín mimo EÚ na Slovensko, ktorej dominovala pracovná migrácia. Prvé povolenia na pobyt v SR v roku 2020 klesli v porovnaní s rokom 2019 o 7 % zo 28 836 na 18 251 (pozri Q1, Tabuľku č. 1).⁸ Špecifické analýzy o vplyve pandémie COVID-19 na migráciu žien neboli na Slovensku spracované.

V rokoch 2016 – 2020 sa téma žien-migrantiek nestala ani predmetom verejnej a politickej diskusie a nebola súčasťou žiadnej rozpravy o návrhu politík či zákonov.⁹ V novembri 2021 neziskový sektor inicioval verejnú diskusiu o situácii žien migrantiek na Slovensku a ich rodovej rovnosti, ktorého cieľom bolo začať diskusiu v odbornej verejnosti o dôležitosti upozorňovania na túto tému. Odborníci na podujatí konštatovali, že Slovenská republika nemá kvalitné údaje a informácie o ženách-migrantkách a prítomnosť tejto témy absentuje aj vo verejných politikách a cieľených aktivitách určených pre túto skupinu obyvateľov Slovenska.¹⁰

⁴ Zdroj: <https://iom.sk/sk/migracia/migracia-na-slovensku.html> (citované 27. 9. 2021).

⁵ Dotazník ÚHCP P PZ.

⁶ Zdroj: Štatistiky ÚPSVAR 2016 – 2020 (tabuľky 1 a 11). Dostupné na: https://www.upsvr.gov.sk/statistiky/zamestnavanie-cudzincov-statistiky.html?page_id=10803 (citované 25. 10. 2021).

⁷ Zdroj: Eurostat (migr_resfas, migr_resoth) a Výročné správy EMN o migrácii a azyle v SR za roky 2016 – 2020.

⁸ Zdroj: Výročná správa EMN o migrácii a azyle v SR za rok 2020, dostupné na: <https://emn.sk/sk/publikacie/vyrocnne-spravy-emn-o-migracii-a-azyle.html> (citované 16. 12. 2021).

⁹ Zdroj: Monitoring médií IOM Slovensko za roky 2016 – 2020.

¹⁰ Zdroj: <https://www.hrl.sk/sk/o-nas/aktuality/neviditelne-zeny--rodova-rovnost-v-oblasti-migracie-a-integracie-migrantiek-na-slovensku> (citované 26. 11. 2021).

Samotná neexistencia zberu alebo nedostupnosť takýchto dát a výskumu tak predstavuje hlavnú výzvu pri budúcej príprave a nastavení možných politík a opatrení zameraných (aj) na oblasť integrácie žien-migrantiek alebo zahrnutia tejto témy do sektorových politík.

Druhá kapitola opisuje organizáciu a riadenie integračnej politiky SR a analyzuje, ako sú ženy-migrantky zahrnuté v jednotlivých národných integračných politikách.

Situácia žien-migrantiek na Slovensku nebola v rokoch 2016 – 2021 prioritou pri tvorbe politík, zákonov, opatrení či projektových výziev. Vo všeobecnosti SR nemá ciele či sektorové politiky alebo stratégie, ktoré by riešili konkrétne oblasti integrácie migrantiek z krajín mimo EÚ.

Gestorom Integračnej politiky SR, ktorá je tvorená na národnej úrovni, je Ministerstvo práce, sociálnych vecí a rodiny SR, ktoré tiež koordinuje Medzirezortnú expertnú komisiu pre oblasť pracovnej migrácie a integrácie cudzincov (MEKOMIC). Integráciu osôb s udelenou medzinárodnou ochranou zabezpečuje najmä migračný úrad MV SR v spolupráci s mimovládnu organizáciou¹¹ cez projekty AMIF.

Špecificky sú ženy-migrantky spomenuté v dvoch strategických dokumentoch:

Integračná politika SR z roku 2014 spomína ženy-migrantky a princíp rodového hľadiska len v kontexte zraniteľnosti, domáceho násillia alebo ako súčasť skupiny obyvateľstva ohrozenej chudobou či sociálnym vylúčením. *Stratégia pracovnej mobility cudzincov v SR* upozorňuje na špecifické problémy žien-migrantiek, resp. ich znevýhodňovanie a uznáva, že v pracovnom živote sú ženy stále v nevýhodnejšej pozícii ako muži.

V SR nie sú implementované žiadne špecifické opatrenia alebo nástroje určené výhradne pre ženy-migrantky. Služby, ktoré môžu na Slovensku využívať ženy z krajín mimo EÚ, sú v zásade zhodné so službami poskytovanými aj mužom z krajín mimo EÚ. Integračné služby identifikované v kontexte špecifikácie štúdie sú z oblasti integrácie na trh práce. Sú to tzv. služby zamestnanosti, ktoré poskytujú úrady práce SR aj migrantkám z krajín mimo EÚ, ktoré majú na Slovensku dlhodobý pobyt, azyl, doplnkovú ochranu, dočasné útočisko, alebo sú rodinnými príslušníkmi občanov EÚ. Služby zamestnanosti sa však poskytujú iba v slovenskom jazyku, čo môže predstavovať praktickú prekážku v ich využívaní.

Tretia kapitola sa venuje financovaniu programov a projektov a mapuje osvedčenú prax, resp. príklady integračných opatrení zameraných na ženy-migrantky žijúce na Slovensku.

Ženy-migrantky neboli na Slovensku výhradnou cieľovou skupinou projektov Fondu pre azyl, migráciu a integráciu pre roky (AMIF) ani Operačného programu Ľudské zdroje 2014 – 2020. V rámci projektov AMIF boli zahrnuté v rámci cieľovej skupiny zraniteľných osôb, ktorým na základe posúdenia individuálnych potrieb mohla byť poskytovaná podpora z projektu po dlhšiu dobu.

V rokoch 2016 – 2020 sa v Slovenskej republike nerealizovali systematické iniciatívy alebo projekty, ktoré by sa dali v súlade s metodológiou tejto štúdie¹² označiť za osvedčenú prax zameranú na migrantky z krajín mimo EÚ.¹³ Občiansky sektor a medzinárodné organizácie na Slovensku sa v danom období zameriavali vo svojich projektoch na migrantky z krajín mimo EÚ sporadicky, resp. boli súčasťou aktivít zameraných na migrantov a migrantky vo všeobecnosti.

Štvrtá kapitola zisťuje, aké zmeny v integračných politikách alebo opatreniach pre ženy-migrantky nastali s ohľadom na pandémiu ochorenia COVID-19. Slovenská republika v roku 2020 nerealizovala žiadne integračné politiky alebo opatrenia, ktoré by sa špecificky zameriavali na zmiernenie negatívnych vplyvov pandémie ochorenia COVID-19 na migrantky z krajín mimo EÚ.

Piata kapitola sa zameriava na plánované politiky a opatrenia, ktoré by sa týkali žien-migrantiek. Slovenská republika v roku 2021 schválila dva strategické dokumenty, ktoré pokrývajú celkovo alebo čiastočne oblasť migrácie. *Migračná politika SR s výhľadom do roku 2025* špecificky nepokrýva integráciu migrantiek z krajín mimo EÚ.¹⁴ V *Pláne obnovy a odolnosti pre Slovensko na roky 2021 – 2027*¹⁵ tiež absentuje explicitná orientácia na migrantky. Aktivity v rámci pripravovaného *Operačného programu*

¹¹ V čase písania štúdie migračný úrad spolupracoval na integrácii osôb s medzinárodnou ochranou s mimovládnu organizáciou Slovenská humanitná rada.

¹² Táto štúdia využíva na identifikáciu integračného opatrenia ako „osvedčeného postupu“ usmernenie európskej webovej stránky o integrácii. Podľa neho je osvedčený postup opatrenie, ktoré je „účinné, efektívne, udržateľné a/alebo prenosné a ktoré spoľahlivo vedie k želanému výsledku“. Okrem toho na účely tejto štúdie možno za „osvedčené“ integračné opatrenie považovať aj také, ktoré uplatňuje koncepty rodovej citlivosti alebo intersektionality. Výber opatrenia by mal vykonať odborník pracujúci v danej oblasti (napr. tvorca politiky, poskytovateľ služieb, organizácia občianskej spoločnosti, organizácie migrantov) alebo by mal vychádzať zo štúdií či hodnotení.

¹³ Dotazník MPSVR SR a MÚ MV SR.

¹⁴ Zdroj: <https://rokovania.gov.sk/RVL/Material/26387/1> (citované dňa 7. 10. 2021).

¹⁵ Dostupné na: <https://www.planobnovy.sk/> (citované dňa 1. 11. 2021).

Slovensko na obdobie 2021 – 2027 sa orientujú na migrantov a ich rodinných príslušníkov všeobecne (priorita: Aktívne začlenenie a dostupné služby, špecifický cieľ: podpora sociálno-ekonomickej integrácie štátnych príslušníkov tretích krajín).

V záverečnej **šiestej kapitole** sa uvádzajú hlavné závery zo štúdie za Slovenskú republiku, ktoré sú popísané vyššie.

Kapitola 1: Integrácia žien-migrantiek – údaje a diskusia

Štúdia tu poskytne niekoľko základných informácií o možnostiach legálnej imigrácie pre ženy-migrantky v členských štátoch EÚ a Nórsku, ako aj kľúčové integračné ukazovatele, aby sme pochopili súčasnú situáciu a aké integračné príležitosti a výzvy ovplyvňujú ženy-migrantky v členských štátoch EÚ a Nórsku.

O1 Analyzujte údaje o prvých pobytoch podľa jednotlivých účelov, ktoré členský štát vydal v rokoch 2016 – 2020, tak ako boli získané z Eurostatu. Opíšte hlavné formy prisťahovalectva, ktoré využívajú migrantky z tretích krajín v porovnaní s migrantmi z tretích krajín. Ktoré 3 štátne príslušnosti majú medzi nimi najväčšie zastúpenie, občianstvo v rokoch 2016 – 2020? Nastali v roku 2020 nejaké významné zmeny, ktoré by mohli súvisieť s pandemiou ochorenia COVID-19?

Štatistiky o prvých povoleniach na pobyt a štátnych príslušnostiach žien-migrantiek v SR nie sú k dispozícii.¹⁶ Medzi najpočetnejšie skupiny migrantov a migrantiek z krajín mimo EÚ, ktorí v rokoch 2016 – 2020 získali prvé povolenia na pobyt, patria občania Ukrajiny, Srbska a Ruska. Podľa odhadu, ktorý poskytol ÚHCP P PZ, z nich tvorili v roku 2019 občianky Ukrajiny a Srbska necelú tretinu a občianky Ruska necelú polovicu (pozri Tabuľku č. 2).

Pandémia ochorenia COVID-19 mala v roku 2020 vplyv na dovedy rastúcu migráciu z krajín mimo EÚ na Slovensko, ktorej dominovala pracovná migrácia. Prvé povolenia na pobyt v SR v roku 2020 klesli v porovnaní s rokom 2019 o 7 % z 28 836 na 18 251 (pozri Tabuľku č. 1). Tento pokles súvisí s obmedzením pohybu osôb a ďalšími opatreniami zavedenými v súvislosti s pandemiou ochorenia COVID-19.¹⁷ Špecifické analýzy o vplyve pandémie na migráciu žien neboli na Slovensku spracované.

Tabuľka č. 1: Prvé povolenia na pobyt migrantov z krajín mimo EÚ v SR v rokoch 2016 – 2020

	2016		2017		2018		2019		2020	
	Spolu	Z toho ženy	Spolu	Z toho ženy	Spolu	Z toho ženy	Spolu	Z toho ženy	Spolu	Z toho ženy
Rodinné dôvody	2 607	:	2 620	:	2 902	:	3 559	:	2 901	:
Vzdelávanie a štúdium	1 792	:	1 986	:	2 324	:	2 955	:	2 332	:
Platené činnosti	3 599	:	7 399	:	13 956	:	20 890	:	12 077	:
Iné	2 306	:	1 630	:	1 807	:	1 507	:	941	:
Spolu	10 304	:	13 635	:	20 989	:	28 911	:	18 251	:

Zdroj: Výročné správy EMN o migrácii a azyle v SR za roky 2016 – 2020.

(:) – nie je k dispozícii (nezbiera sa)

Tabuľka č. 2: Najpočetnejšie skupiny migrantov a migrantiek z krajín mimo EÚ, ktorí v SR v rokoch 2016 – 2020 získali prvé povolenia na pobyt

	2016	2017	2018	2019	2020
Najpočetnejšie skupiny migrantov z krajín mimo EÚ, ktorí v SR získali prvé povolenia na pobyt	1. Ukrajina (3 016) 2. Srbsko (2 076) 3. Rusko (753)	1. Ukrajina (4 268) 2. Srbsko (4 140) 3. Vietnam (1 114)	1. Ukrajina (10 584) 2. Srbsko (4 834) 3. Rusko (716)	1. Ukrajina (16 670) 2. Srbsko (4 290) 3. Rusko (1 810)	1. Ukrajina (10 017) 2. Srbsko (2 300) 3. Rusko (1 541)
Z toho podiel žien*	:	:	:	1. Ukrajina 30 % 2. Srbsko 28 % 3. Rusko 49 %	:

¹⁶ Zdroj: Eurostat (migr_resfas, migr_resoth) a Výročné správy EMN o migrácii a azyle v SR za roky 2016 – 2020.

¹⁷ Zdroj: Výročná správa EMN o migrácii a azyle v SR za rok 2020, dostupné na:

<https://emn.sk/sk/publikacie/vyroczne-spravy-emn-o-migracii-a-azyle.html> (citované 16. 12. 2021).

Zdroj: Eurostat ([migr_resfas](#), [migr_resoth](#)) z 23. 9. 2021.

Eurostat ([migr_resfirst](#)) zo 14. 1. 2022.

Úrad hraničnej a cudzineckej polície Prezídia Policajného zboru (odhad podielu žien).

(:) – nie je k dispozícii (nezbiera sa)

*Členenie podľa pohlavia nie je k dispozícii. Poskytnuté údaje za rok 2019 boli ad hoc spracované formou odhadu, vychádzajúc z národných štatistík.

O2 Analyzujte, prosím, údaje o populácii v rokoch 2016 – 2020 získané z Eurostatu a opíšte podiel migrantiek z tretích krajín na celkovej populácii v porovnaní s migrantmi z tretích krajín. Zahrňte akékoľvek dôkazy o zmenách súvisiacich s pandémiou ochorenia COVID-19, ak sú k dispozícii.

Podľa údajov Eurostatu bol počet obyvateľov Slovenska v posledných piatich rokoch viac ako 5 400 000, z nich približne polovicu tvorili ženy (pozri Tabuľku č. 3).

Tabuľka č. 3: Obyvatelia SR podľa pohlavia v rokoch 2016 – 2020

	2016	2017	2018	2019	2020
Obyvatelia SR	5 426 252	5 435 343	5 443 120	5 450 421	5 457 873
Obyvateľky SR	2 780 170 (51,24 %)	2 783 659 (51,21 %)	2 786 606 (51,20 %)	2 789 344 (51,18 %)	2 792 523 (51,17 %)

Zdroj: Eurostat ([migr_pop1ctz](#)) z 23. 9. 2021.

Poznámka: Údaje v tabuľke vykazujú vždy stav k 1. januáru.

Podiel cudzincov – tak občanov EÚ, ako aj občanov z krajín mimo EÚ – na celkovom obyvateľstve Slovenska je dlhodobo nízky a v roku 2020 predstavoval 2,75 % (t. j. približne 150 000 cudzincov). Z uvedeného počtu cudzincov tvoria občania z krajín mimo EÚ približne 1,7 % celkovej populácie Slovenska (pozri Tabuľku č. 4).¹⁸

Počet cudzincov žijúcich na Slovensku v rokoch 2016 – 2020 a ich podiel na celkovej populácii kontinuálne narastá, pričom pandémia v roku 2020 tento nárast spomalila. Nakoľko údaje o počte žien-migrantiek nie sú verejne dostupné, ÚHCP P PZ pre potreby tejto štúdie uviedol, že na konci roku 2020 Slovensko evidovalo na platnom pobyte zo 150 012 cudzincov 53 278 žien (36 %). Počet migrantiek z krajín mimo EÚ v uvedenom období bol 33 035, čo je obdobne 36 % podiel zo všetkých migrantov z krajín mimo EÚ s oprávneným pobytom. V roku 2020 migrantky z krajín mimo EÚ tvorili 0,60 % obyvateľstva SR (pozri Tabuľku č. 4).¹⁹

Tabuľka č. 4: Cudzinci s oprávneným pobytom v SR v rokoch 2016 – 2020

	2016		2017		2018		2019		2020	
	Spolu	Z toho ženy	Spolu	Z toho ženy	Spolu	Z toho ženy	Spolu	Z toho ženy	Spolu	Z toho ženy
Cudzinci v SR	93 247	37 %	104 451	37 %	121 264	43 133 (36 %)	143 075	36 %	150 012	53 278 (36 %)
Z toho migranti z krajín mimo EÚ	41 232 (44,22 %)	42 %	50 395 (48,25 %)	20 234 (40 %)	65 381 (53,92 %)	24 385 (37 %)	85 827 (59,99 %)	30 771 (36 %)	90 806 (60,53 %)	33 035 (36 %)
Podiel migrantov z krajín mimo EÚ na celkovom počte obyvateľov SR	0,76 %	0,32 %	0,93 %	0,37 %	1,20 %	0,45 %	1,57 %	0,56 %	1,66 %	0,60 %

Zdroj: Ročenky ÚHCP P PZ 2016 – 2020, odhady ÚHCP P PZ získané na vyžiadanie a Výročná správa EMN o migrácii a azyle v SR za rok 2020.

Poznámka: Ak je v tabuľke uvedený len % údaj, neboli číselné údaje k dispozícii a uvedený % je odhad vypočítaný ÚHCP P PZ kombináciou viacerých štatistických reportov a zoznamov.

¹⁸ Zdroj: <https://iom.sk/sk/migracia/migracia-na-slovensku.html> (citované 27. 9. 2021).

¹⁹ Dotazník ÚHCP P PZ.

Populačné štatistiky Eurostatu o počte migrantov a migrantiek z krajín mimo EÚ (pozri Tabuľku č. 5) uvádzajú údaje o osobách, ktoré mali na Slovensku obvyklý pobyt²⁰. Pre tento účel SR do Eurostatu vykazuje údaje o počte trvalých pobytov cudzincov žijúcich na Slovensku²¹. Uvedené počty tak nepredstavujú celkový počet cudzincov vrátane žien-migrantiek žijúcich na Slovensku.

Tabuľka č. 5: Migranti a migrantky z krajín mimo EÚ na Slovensku v rokoch 2016 – 2020 (trvalé pobyty)

	2016	2017	2018	2019	2020
Migranti a migrantky z krajín mimo EÚ na Slovensku	13 901	14 687	15 439	16 313	17 132
Z toho ženy a ich podiel	6 426 (46,23 %)	6 768 (46,08 %)	7 110 (46,05 %)	7 508 (46,02 %)	7 847 (45,80 %)

Zdroj: Eurostat ([migr_pop1ctz](#)) z 23. 9. 2021.

Poznámka: Údaje v tabuľke vykazujú vždy stav k 1. januáru.

O3 Analyzujte údaje o trhu práce, podnikaní, vzdelávaní, bývaní a zdravotných ukazovateľoch za roky 2016 – 2020 tak, ako sú prevzaté z Eurostatu, a opíšte hlavné zistenia s osobitným zameraním na ženy-migrantky z tretích krajín v porovnaní so štátnymi príslušníkmi tretích krajín – mužmi a ženami, ktoré nie sú migrantkami. Nastali v roku 2020 nejaké významné zmeny, ktoré by mohli súvisieť s pandemiou ochorenia COVID-19?

Štatistiky o zamestnávaní, podnikaní, miere nezamestnanosti, vzdelávaní, ubytovaní či zdravotných indikátoroch žien-migrantiek z krajín mimo EÚ Slovenská republika na úrovni Eurostatu nevykazuje^{22,23}. V rámci Výberového zisťovania pracovných síl (LFS) Štatistický úrad SR realizoval v rokoch 2008, 2014 a 2021 ad hoc moduly na tému „Migranti“. Výsledky za ad hoc modul z roku 2021 „Labour market situation of migrants and their immediate descendants“ budú na stránke Eurostatu dostupné v druhom polroku 2022.²⁴

Pracovný trh

Slovensko však zbiera na národnej úrovni štatistiky o zamestnaných migrantoch z krajín mimo EÚ v členení aj podľa pohlavia. Štatistiky sú verejne dostupné na webstránke ÚPSVR.²⁵

²⁰ Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (ES) č. 862/2007 z 11. júla 2007 o štatistike Spoločenstva o migrácii a medzinárodnej ochrane definuje obvyklý pobyt vo svojom čl. 1 b) ako „miesto, kde osoba bežne trávi denný čas odpočinku, bez ohľadu na dočasnú neprítomnosť z dôvodu rekreácie, prázdnin, návštev priateľov a príbuzných, obchodných ciest, zdravotného ošetrovania alebo náboženských pútí; alebo v prípade, ak nie je k dispozícii, miesto zákonného alebo registrovaného pobytu“. V písmene c) sa následne definuje prisťahovalectvo ako „činnosť, pri ktorej si osoba, ktorá predtým mala obvyklý pobyt v inom členskom štáte alebo v tretej krajine, získa svoj obvyklý pobyt na území členského štátu na obdobie, ktoré trvá, alebo sa očakáva, že bude trvať aspoň dvanásť mesiacov“. Dostupné na: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SK/TXT/HTML/?uri=CELEX:32007R0862&from=EN> (citované 17. 1. 2022).

²¹ Štatistické údaje o migrácii, ktoré zbiera, spracúva a poskytuje Štatistický úrad SR, sú založené na štatistických hláseniach o zmene trvalého pobytu. Zber údajov o migrácii sa vykonáva prostredníctvom individuálnych štatistických formulárov „Hlásenie o sťahovaní (OBYV 5-12)“. Hlásenie sa vyplňa povinne za každú osobu pri zmene trvalého pobytu prisťahovaním z inej obce SR alebo zo zahraničia, resp. pri vysťahovaní do zahraničia pri ukončení trvalého pobytu na území SR. Spravodajskými jednotkami sú ohlasovne pobytu obecných a mestských úradov, v prípade cudzincov je to cudzinecká polícia.

²² ŠÚ SR realizuje výberové zisťovania v domácnostiach – (Zisťovanie o príjmoch a životných podmienkach domácností (EU SILC), Výberové zisťovanie pracovných síl (LFS), Príjmy, výdavky a spotreba súkromných domácností (HBS), Európske zisťovanie o zdraví (EHIS), Zisťovanie o využívaní informačných a komunikačných technológií v domácnostiach a u jednotlivcov (ICT)), – v týchto zisťovaniach zaraďuje priebežne harmonizované jadrové „core“ premenné podľa požiadaviek nariadení EÚ. Cieľom horeuvedených zisťovaní je pravidelný zber a spracovanie informácií o osobách žijúcich v súkromných domácnostiach na báze harmonizovaného európskeho metodického prístupu. V rámci „core premenných“ sa v uvedených výberových zisťovaniach každoročne zisťuje aj pohlavie, štátne občianstvo a krajina narodenia jednotlivých členov domácností.

Podľa medzinárodne platnej metodiky výberových zisťovaní sa údaje zisťujú len v súkromných domácnostiach. Údaje o obyvateľoch (vrátane cudzincov), ktorí žijú v kolektívnych domácnostiach (v ubytovniach rôzneho druhu) sa nezisťujú. Možnosť využitia spracovaných údajov z výberových zisťovaní pre účely integrácie cudzincov v spoločnosti je priamo ovplyvňovaná výskytom cudzincov vo výberovej vzorke, ktorý je však väčšinou veľmi nízky, preto sú údaje nereprezentatívne (nepoužiteľné pre veľmi nízku spoľahlivosť).

²³ Zdroj: Eurostat ([lfsa_urgan](#), [lfsq_argan](#), [lfsa_esgan](#), [edat_lfs_9911](#), [ilc_lvho15](#), [hlth_silc_30](#)) z 23. 9. 2021.

²⁴ Zdroj: Dotazník ŠÚ SR.

²⁵ Zdroj: https://www.upsvr.gov.sk/statistiky/zamestnavanie-cudzincov-statistiky.html?page_id=10803 (citované 25. 10. 2021).

Celkový počet zamestnaných cudzincov v SR od jej vstupu do EÚ vzrástol viac ako dvadsaťnásobne – z 3 351 osôb v roku 2004 na 69 012 v decembri 2020, z čoho bolo 39 075 štátnych príslušníkov krajín mimo EÚ. V roku 2020 patrili medzi najpočetnejšie skupiny zamestnancov štátni príslušníci Ukrajiny (19 578) a Srbska (10 174).²⁶

Podľa údajov ÚPSVR predstavovali za posledných päť rokov ženy-migrantky z krajín mimo EÚ štvrtinu všetkých zamestnaných cudzincov z krajín mimo EÚ (pozri Tabuľku č. 6). Najviac zamestnaných žien-migrantiek na slovenskom trhu práce pochádza z Ukrajiny a Srbska.²⁷

Tabuľka č. 6: Migranti a migrantky z krajín mimo EÚ zamestnaní v SR v rokoch 2016 – 2020

	2016	2017	2018	2019	2020
Migranti a migrantky z krajín mimo EÚ zamestnaní v SR	11 036	21 752	32 851	46 184	39 075
Z toho zamestnané ženy-migrantky a ich podiel	2 951 (26,74 %)	5 333 (24,52 %)	7 955 (24,22 %)	11 806 (25,56 %)	10 643 (27,24 %)

Zdroj: ÚPSVR.

Poznámka: Údaje v tabuľke vykazujú vždy stav k 31. decembru.

Vzdelávanie

Štatistiky o vzdelávaní cudzincov (študujúci a ukončené štúdium) zbiera a spracováva aj podľa pohlavia Centrum vedecko-technických informácií (CVTI), ktoré sú dostupné na vyžiadanie.²⁸

Analýza vplyvu pandémie ochorenia COVID-19 na pracujúce a študujúce ženy-migrantky na Slovensku nebola spracovaná.

O4 Aké sú kľúčové príležitosti a výzvy na integráciu žien-migrantiek, ktoré boli identifikované v národných štatistických zdrojoch (napr. monitoring integrácie, sčítanie ľudu, administratívne údaje) alebo dostupných výskumoch (napr. prieskumy medzi ženami-migrantkami)?

Pri každej výzve:

- opíšte, pre koho je to výzva,
- uvedte, prečo je to uvedené ako výzva, a
- uvedte zdroj/dôkaz pre výzvu.

Absencia štatistík v členení podľa pohlavia a výskumu o ženách migrantkách:

a) a b):

Vzhľadom na absenciu štatistík a výskumu o ženách-migrantkách nebolo možné identifikovať hlavné príležitosti a výzvy ich integrácie v SR. Samotná neexistencia zberu alebo nedostupnosť takýchto dát a výskumu tak predstavuje hlavnú výzvu pre SR pri budúcej príprave a nastavení možných politík a opatrení zameraných (aj) na oblasť integrácie žien-migrantiek alebo zahrnutia tejto témy do sektorových politík.

c):

Táto výzva vyplynula z analýzy a (ne)dostupných údajov pri príprave tejto štúdie²⁹, ako aj z diskusie odborníkov. V roku 2021 sa konal verejný odborný seminár, na ktorom experti okrem iného upozornili na nedostatok kvalitných dát o ženách-migrantkách na Slovensku, ktoré by mali byť východiskom pri formulovaní politík, opatrení a projektových výziev (pozri otázku Q6).

O5 Je na vnútroštátnej úrovni (v porovnaní s tým, čo je dostupné prostredníctvom Eurostatu) k dispozícii viac rozčlenených údajov alebo výskum, napr. podľa pobytového statusu/dôvodu migrácie, podľa počtu detí v domácnostiach alebo podľa prvej/druhej generácie migrantov?

²⁶ Zdroj: <https://iom.sk/sk/migracia/migracia-na-slovensku.html> (citované 25. 10. 2021).

²⁷ Zdroj: Štatistiky ÚPSVR 2016 – 2020 (tabuľky 1 a 11). Dostupné na: https://www.upsvr.gov.sk/statistiky/zamestnavanie-cudzincov-statistiky.html?page_id=10803 (citované 25. 10. 2021).

²⁸ Zdroj: Dotazník ŠÚ SR a zdrojové súbory pre Výročnú správu EMN o migrácii a azyle v SR za rok 2020.

²⁹ Zdroj: Na základe sekundárneho výskumu.

Áno, SR zbiera štatistiky o zamestnávaní cudzincov v členení aj podľa pohlavia (pozri Q3). Na vyžiadanie sú podľa pohlavia dostupné aj údaje o cudzincoch s platným pobytom (pozri Q2), o nadobudnutí štátnej príslušnosti SR³⁰ a o cudzincoch v školskom systéme a tých, čo ukončili štúdium na Slovensku (pozri Q3)³¹.

SR v roku 2021 realizovala elektronické Sčítanie obyvateľov, domov a bytov, v rámci ktorého mapovala okrem iného aj pohlavie, štátne občianstvo, krajinu narodenia a dosiahnuté vzdelanie³². Koncom roka 2021 boli prezentované prvé základné výsledky zo sčítania. Spracované výsledky postupne pribúdajú a sú verejne dostupné na internetovej stránke www.scitanie.sk.³³

Výskumne sa integrácii žien-migrantiek na Slovensku v rokoch 2016 – 2020 špecificky nevenovala žiadna inštitúcia alebo odborníci.³⁴ V novembri 2021 bola publikovaná analýza postavenia a ochrany obetí nenávisťných trestných činov z radov utečencov a cudzincov žijúcich na Slovensku *Utečenci a migranti ako obeť nenávisťných trestných činov – prevencia, pomoc, ochrana*³⁵, ktorú pripravila Islamská nadácia v spolupráci s mimovládnu organizáciou Liga za ľudské práva. Publikácia okrem iného mapuje skúsenosti s násilím a diskrimináciou žien-migrantiek v slovenskej spoločnosti.

O6 Aká je verejná diskusia a diskusia o politikách, ktoré sa týkajú príležitostí a výziev integrácie žien-migrantiek?

V rokoch 2016 – 2020 sa na Slovensku téma integrácie žien-migrantiek nestala predmetom verejnej ani politickej diskusie a nebola súčasťou žiadnej rozpravy o návrhu politik či zákonov.³⁶

V novembri 2021 mimovládna organizácia Liga za ľudské práva zorganizovala odborný seminár *Neviditeľné ženy? Rodová rovnosť v oblasti migrácie a integrácie migrantiek na Slovensku*, ktorý upozornil na potrebu zaoberať sa situáciou žien-migrantiek na Slovensku. Podľa organizátorov seminára sú očakávania a potreby migrantiek na Slovensku zanedbávané. Na Slovensku podľa nich chýbajú kvalitné dáta o ženách-migrantkách, výskum a identifikácia prekážok v integrácii žien-migrantiek, špecifické projekty a aktivity cieleňé výhradne na ženy-migrantky, a téma nie je zastúpená vo verejných politikách.³⁷

Kapitola 2: Národné integračné politiky v členskom štáte

Táto časť štúdie opisuje organizačný prístup členského štátu k integračnej politike a analyzuje, ako sú ženy-migrantky zahrnuté v národných integračných politikách.

O7 Opíšte celkový organizačný prístup vašej krajiny v súvislosti s integračnou politikou. Ktoré inštitúcie sú zodpovedné za integračnú politiku? Je integračná politika národnou, regionálnou, miestnou alebo zdieľanou kompetenciou a aké zodpovednosti s ňou súvisia?

Na Slovensku je integračná politika a jej tvorba výhradne v kompetencii štátu. Národnú integračnú politiku vo vzťahu k cudzincom koordinuje Ministerstvo práce, sociálnych vecí a rodiny SR, ktoré tiež koordinuje Medzirezortnú expertnú komisiu pre oblasť pracovnej migrácie a integrácie cudzincov (MEKOMIC). Medzi

³⁰ Zdroj: Výročná správa EMN o migrácii a azyle v SR za rok 2020, dostupné na:

<https://emn.sk/sk/publikacie/vyrocne-spravy-emn-o-migracii-a-azyle.html> (citované 16. 12. 2021).

³¹ Zdroj: Dotazník ŠÚ SR a zdrojové súbory pre Výročnú správu EMN o migrácii a azyle v SR za rok 2020.

³² U obyvateľstva sa zisťovali všetky premenné podľa Nariadenia Európskeho parlamentu a Rady (ES) č. 763/2008 z 9. júla 2008 o sčítaní obyvateľov, domov a bytov, i niektoré premenné podľa národných požiadaviek, a to národnosť, vierovyznanie a materinský jazyk (zákon č. 223/2019 Z. z. o sčítaní obyvateľov, domov a bytov v roku 2021).

³³ Zdroj: Dotazník ŠÚ SR.

³⁴ Medzi známe staršie výskumné publikácie, ktoré sa tejto téme v slovenskom kontexte aspoň čiastočne venovali, patria:

- Matej Blažek, Soňa Andrášová, Nina Paulenová (2014): Skúsenosti migrantov a migrantiek na Slovensku s násilím. IOM Slovensko, Bratislava. Dostupné na: <https://www.iom.sk/sk/aktivity/integracia-migrantov/18-aktivity/integracia-migrantov/uskutocnili-sme-integracia-migrantov/147-vyskum-priciny-formy-a-dosledky-nasilia-na-statnych-prislusnikoch-tretich-krajin-v-sr.html>
- Miroslava Hlinčíková, Martina Sekulová, Daniela Lamačková (2011): Migranti a migrantky na trhu práce v SR – identifikácia a prekonávanie bariér diskriminácie. Inštitút pre verejné otázky, Bratislava. Dostupné na: <https://www.ivo.sk/6414/sk/aktuality/migranti-a-migrantky-na-trhu-prace-v-sr-%E2%80%93-identifikacia-a-prekonavanie-barier-diskriminacie>
- Filadelfiová Jarmila, Sekulová Martina (2009): Migrantky medzi nami. Inštitút pre verejné otázky, Bratislava. Dostupné na: <https://www.ivo.sk/6108/sk/publikacie/migrantky-medzi-nami>

³⁵ Zdroj: <https://www.hrl.sk/sk/co-robime/Kniznica/analyzy-a-pozicne-dokumenty?fbclid=IwAR17qcAlvGzhuM-9tozmOne2SwG-BAG5E1XjklwkTGMmTW2GPI75BY-ym-w> (citované 26. 11. 2021). Analýza bola vypracovaná v rámci projektu „SalamSK – Bojujeme proti islamofóbi a podporujeme obeť nenávisťných trestných činov“, ktorý je financovaný z Programu Európskej únie pre Práva, Rovnosť a Občianstvo (2014 – 2020).

³⁶ Zdroj: Monitoring médií IOM Slovensko za roky 2016 – 2020.

³⁷ Zdroj: <https://www.hrl.sk/sk/o-nas/aktuality/neviditelne-zeny--rodova-rovnost-v-oblasti-migracie-a-integracie-migrantiek-na-slovensku> (citované 26. 11. 2021).

priame kompetencie ministerstva práce v oblasti integrácie migrantov z krajín mimo EÚ patrí zamestnanosť a sociálne zabezpečenie tejto skupiny osôb.

Integrácia osôb s udelenou medzinárodnou ochranou je zabezpečovaná prostredníctvom projektov z fondu AMIF, ktoré realizujú mimovládne organizácie. Migračný úrad MV SR monitoruje aktivity integračného projektu³⁸ a spolupracuje na integrácii osôb s udelenou medzinárodnou ochranou.³⁹

O8 Je integrácia žien-migrantiek prioritou vašej krajiny?

Nie.

Žiadny zo strategických dokumentov, zákonov či politík nedefinuje ženy-migrantky ako prioritnú tému Slovenskej republiky. *Programové vyhlásenie vlády SR na roky 2021 – 2024* však vo všeobecnej rovine spomína tému znižovania nerovností medzi mužmi a ženami, boja proti diskriminácii žien, vyrovnávanie rozdielov v platoch a dôchodkoch žien a mužov, ktoré vznikli z dôvodu materstva či tvorby priaznivejších podmienok na podnikanie žien.⁴⁰

V niektorých dokumentoch sú ženy-migrantky okrajovo spomenuté alebo zohľadnené ako súčasť skupiny zraniteľných osôb či ako súčasť migrantov všeobecne:

- Podľa aktuálnej *Migračnej politiky Slovenskej republiky s výhľadom do roku 2025*, ktorá bola schválená vládou SR v septembri 2021, je jednou z priorit „zabezpečiť systémovú úpravu integrácie zraniteľných skupín cudzincov, najmä osôb s udelenou medzinárodnou ochranou“.⁴¹ Podľa § 2 ods. 7 zákona č. 404/2011 Z. z. o pobyte cudzincov je zraniteľnou osobou „najmä maloletá osoba, osoba so zdravotným postihnutím, obeť obchodovania s ľuďmi, osoba staršia ako 65 rokov, tehotná žena, slobodný rodič s maloletým dieťaťom a osoba, ktorá bola vystavená mučeniu, znásilneniu alebo iným závažným formám psychického, fyzického alebo sexuálneho násillia...“.⁴²
- Platná *Integračná politika SR* z roku 2014 prihliada na špecifické faktory a riziká vzťahujúce sa na ženy-migrantky v rámci opatrení na elimináciu násillia páchaného na ženách. V nadväznosti na to Integračná politika vo svojom akčnom pláne vytvára podmienky⁴³ na poskytovanie špecifických služieb pre zraniteľné skupiny a posilnenie spolupráce s existujúcimi poradenskými a podpornými službami pre migrantov.⁴⁴
- Predchádzaniu násillia na ženách-migrantkách sa okrajovo venuje aj platný *Národný akčný plán na prevenciu a elimináciu násillia na ženách na roky 2014 – 2019*. Plán v krátkosti upozorňuje aj na iné, v zahraničí známe formy násillia, ktorými sú ohrozené najmä ženy-migrantky (gendercída – interrupcie ženských plodov, vraždy zo cti alebo mrzačenie ženských pohlavných orgánov).⁴⁵
- Vládou SR schválený dokument *Stratégia pracovnej mobility cudzincov v SR*⁴⁶ z roku 2018 upozorňuje na špecifické problémy žien-migrantiek, resp. ich znevýhodňovanie a uznáva, že v pracovnom živote sú ženy stále v nevýhodnejšej pozícii ako muži. SR preto v stratégii stanovila pre ministerstvo práce ako úlohu, aby v rokoch v rámci koordinácie politiky rodovej rovnosti a rovnosti príležitostí iniciovalo opatrenia na predchádzanie viacnásobnej diskriminácii žien-migrantiek. Ide o dlhodobé opatrenia pre informačné fóra a lokálne platformy s termínom od roku 2019 s výhľadom na ďalšie roky. Medzi ďalšie dlhodobé opatrenia, ktoré má realizovať MPSVR SR, ÚPSVR a NIP, patrí

³⁸ V čase písania štúdie migračný úrad spolupracoval na integrácii osôb s medzinárodnou ochranou s mimovládnu organizáciou Slovenská humanitná rada.

³⁹ Zdroj: Organizácia systému migrácie a azylu v Slovenskej republike – prehľad, Euópska migračná sieť Slovensko, september 2020, dostupné na <https://emn.sk/sk/publikacie/studie-a-policy-briefy-emn/item/571-organizacia-azylovej-a-migracnej-politiky-prehľad-2020.html> (citované 19. 10. 2021).

⁴⁰ Zdroj: <https://www.nrsr.sk/web/Dynamic/DocumentPreview.aspx?DocID=494677> (citované 23. 10. 2021).

⁴¹ Zdroj: Migračnej politiky Slovenskej republiky s výhľadom do roku 2025, str. 8, dostupné na <https://rokovania.gov.sk/RVL/Material/26387/1> (citované 19. 10. 2021).

⁴² Dotazník MPSVR SR.

⁴³ Opatrenie č. 12, dostupné na: <https://www.employment.gov.sk/files/slovensky/ministerstvo/integracia-cudzincov/dokumenty/akcny-plan-integracnej-politiky-slovenskej-republiky-podmienkach-ministerstva-prace-socialnych-veci-rodiny-slovenskej-republiky-roky-2017-2018.pdf> (citované 12. 1. 2022).

⁴⁴ Dotazník MPSVR SR.

⁴⁵ Zdroj: <https://www.zastavmenasilie.gov.sk/strategie-a-spravy#entry:855> (citované 12. 1. 2022).

⁴⁶ Celý názov: Strategické plánovanie, riadenie a regulovanie pracovnej mobility cudzincov na trh práce v SR do roku 2020 s výhľadom do roku 2030. Dostupné na: <https://www.employment.gov.sk/files/slovensky/uvod/informacie-cudzinci/strategia.pdf> (citované 15. 12. 2021).

dôsledné vykazovanie osôb v delení na mužov a ženy, a tiež vykazovanie osôb na základe veku s cieľom sledovať výskyt prípadov detskej práce.⁴⁷

- *Celoštátna stratégia rovnosti žien a mužov a rovnosti príležitostí v Slovenskej republike na roky 2021 – 2027* poukazuje na zvýšené riziko chudoby, ktoré sa zvyšuje aj v kombinácii s ďalšími znevýhodňujúcimi faktormi, ako sú vek, zdravotné znevýhodnenie, etnicita, zloženie domácnosti, ale aj pôvod. Preto jeden z hlavných cieľov je zameraný na plnú participáciu zraniteľných skupín na živote spoločnosti a ich dôstojný život, ako je zameranie aj na: Poradenstvo a adresná pomoc pre migrantky; Ekonomické posilnenie zraniteľných skupín; Zlepšovanie prístupu k primeranému bývaniu, zdravotnej starostlivosti, poradenským a vzdelávacím službám či práci; Podpora práva na dôstojný život pre všetkých. V rámci akčného plánu k tejto stratégii bola stanovená úloha pri zavádzaní aktívnych opatrení na trhu práce venovať zvýšenú pozornosť znevýhodneným uchádzačkám o zamestnanie. Táto úloha bude v roku 2022 rozpracovaná v *Akčnom pláne zamestnanosti žien*, ktorý v súčasnosti pripravuje MPSVR SR. Návrh aktuálne obsahuje ako jednu z prioritných oblastí aj prístup na trh práce pre viacnásobne znevýhodnené ženy. Jeho prijatie sa predpokladá v prvom polroku 2022. V predchádzajúcom akčnom pláne na roky 2014 – 2019 sa nerealizovali žiadne opatrenia zamerané špecificky len pre migrantky.⁴⁸
- Migranti (bez explicitného zohľadnenia rodového hľadiska) patria medzi skupinu osôb potencióálne ohrozenú rizikom chudoby a sociálneho vylúčenia aj podľa aktualizovanej *Národnej rámcovej stratégie podpory sociálneho začlenenia a boja proti chudobe*⁴⁹, ktorú SR prijala v novembri 2020. Stratégia komplexne zastrešuje oblasť riešenia chudoby a sociálneho vylúčenia, v rámci ktorej je zahrnutá aj oblasť pomoci cudzincom.⁵⁰

O9 Zohľadňujú národné integračné politiky rodové hľadisko? Je tento prístup taktiež doplnený o rodovo špecifické politiky (dvojitý prístup k rodovej rovnosti⁵¹)?

Nie. *Integračná politika SR* (pozri O8) uplatňuje rodové hľadisko len vzhľadom na domáce násilie:

„Migrantky a migranti predstavujú osobitne zraniteľnú skupinu voči domácejmu násiliu, z tohto dôvodu Integračná politika dôsledne uplatňuje rodové hľadisko, navrhuje špecifické podporné programy a prihliada na špecifické faktory rizika vzťahujúce sa na ženy migrantky v rámci opatrení zameraných na elimináciu násillia páchaného na ženách. V nadväznosti na to Integračná politika vytvára podmienky na poskytovanie špecifických služieb pre zraniteľné skupiny a posilnenie spolupráce s existujúcimi poradenskými a podpornými službami pre migrantov. Cieľom opatrení Integračnej politiky je naplniť záväzok SR ako jednej z prvých signatárskych krajín a ratifikovať Dohovor Rady Európy o predchádzaní násilliu na ženách a domácejmu násilliu a o boji proti nemu ako významný nástroj skvalitnenia legislatívy, prevencie a intervencií v oblasti násillia v domácnosti a násillia na ženách.“⁵²

O10 Venujú sa národné integračné politiky (napr. stratégie, akčné plány, vládne programy) špecificky ženám-migrantkám?

Zaškrtnite, prosím, príslušné políčko v tabuľke nižšie a – podľa vašej odpovede – pokračujte ďalšími otázkami podľa návodu.

⁴⁷ Informáciu poskytlo MPSVR SR.

⁴⁸ Informáciu poskytlo MPSVR SR.

⁴⁹ Dostupné na: https://www.employment.gov.sk/files/slovensky/rodina-socialna-pomoc/chudoba/narodna-ramcova-strategia-podpory-socialneho-zaclenenia-boja-proti-chudobe_aktualizacia.pdf (citované 15. 12. 2021).

⁵⁰ Dotazník MPSVR SR.

⁵¹ Dvojitý prístup k rodovej rovnosti (dual approach to gender equality): komplementárnosť medzi uplatňovaním hľadiska rodovej rovnosti a osobitnými politikami a opatreniami v oblasti rodovej rovnosti vrátane pozitívnych opatrení. Zdroj: <https://eige.europa.eu/thesaurus/terms/1092>

⁵² Zdroj: Integračná politika Slovenskej republiky, dostupné na: <https://www.employment.gov.sk/files/slovensky/uvod/informacie-cudzinci/integracna-politika.pdf> (citované 15. 12. 2021).

Tabuľka A: Politiky zamerané na ženy-migrantky

Áno		Nie ⁵³	n/a (nie je dostupná žiadna integračná politika)
Štátne príslušníčky tretích krajín	Migranti a migrantky vo všeobecnosti (môžu zahŕňať aj občanov EÚ s migračnou históriou a štátnych príslušníkov tretích krajín)		
Nie.	Áno.		
Prosím, pokračujte na O11.		Prosím, pokračujte s O10a.	Prosím, pokračujte s O10b & O11.

a) Ak sa národné integračné politiky nezaoberajú špecificky ženami-migrantkami, aký je dôvod alebo východiskový bod (napr. mainstreamový prístup)?

Nevzťahuje sa na SR.

b) Ak vo vašej krajine neexistuje národná integračná politika, sú ženy-migrantky špecificky riešené v národných politikách v rôznych sektoroch relevantných pre integráciu?

Nevzťahuje sa na SR.

O11 Ako sú ženy-migrantky zahrnuté v nasledujúcich sektoroch: trh práce, podnikanie, vzdelávanie a odborná príprava, jazykové vzdelávanie, bývanie, zdravie, občianska integrácia a iné?

Prosím, vyplňte tabuľky pre každú oblasť zamerania tak, že odpoviete na otázky uvedené v tabuľkách pre každú politiku (t. j. integračnú politiku alebo – ak neexistuje – špecifickú sektorovú politiku). V prípade potreby pridajte stĺpce. Uvedte informácie, ako je zodpovedný orgán, cieľ politiky a cieľová skupina.

Tabuľka B: Integrácia na trhu práce

Áno.⁵⁴

Trh práce	Názov integračnej alebo sektorovo špecifickej politiky
Ako sa pristupuje k ženám-migrantkám v súvislosti s integráciou na trhu práce?	<p>Služby zamestnanosti (po zaradení do evidencie uchádzačov o zamestnanie):</p> <p>Štátny príslušník tretej krajiny a štátna príslušníčka tretej krajiny, ktorí majú udelený dlhodobý pobyt alebo azyl, ktorým bola poskytnutá doplnková ochrana alebo ktorým sa poskytlo dočasné útočisko, ako aj rodinní príslušníci občanov EÚ majú zo zákona o službách zamestnanosti nárok na poskytovanie tzv. služieb zamestnanosti (za rovnakých podmienok ako občania SR). Ide o systém inštitúcií a nástrojov podpory a pomoci účastníkom trhu práce pri hľadaní zamestnania, zmene zamestnania, obsadzovaní voľných pracovných miest a uplatňovaní tzv. aktívnych opatrení na trhu práce. Služby zamestnanosti sa osobitne sústreďujú na pracovné uplatnenie znevýhodnených uchádzačov o zamestnanie (v prípade zaradenia do evidencie uchádzačov o</p>

⁵³ Ak ženy nie sú konkrétne spomenuté, ale politika ženy zahŕňa (napr. ako rodiča), mali by ste uviesť „áno“. Ak však politika nie je špecifická pre ženy, ale zahŕňa všetkých (mužov, ženy, chlapcov, dievčatá), neuvádzajte ju a odpovedzte „nie“.

⁵⁴ Zdroj: Dotazník MPSVR SR.

Trh práce	Názov integračnej alebo sektorovo špecifickej politiky
	<p>zamestnanie na úrade práce sú evidovaní ako znevýhodnení uchádzači o zamestnanie).</p> <p>Služby zamestnanosti sú poskytované v slovenskom jazyku.</p> <p>Medzi nástroje aktívnych opatrení na trhu práce, ktoré môžu vyššie spomínané kategórie migrantov a migrantiek z krajín mimo EÚ využiť, patria napríklad:</p> <ul style="list-style-type: none"> • (príspevok na) vzdelávanie a prípravu pre trh práce • príspevok súvisiaci s rekvalifikáciou uchádzačov o zamestnanie (REPAS+)⁵⁵ • príspevok súvisiaci s realizáciou kompetenčných kurzov v rámci programu KOMPAS+ (kurzy zamerané na rozvoj komunikačných, osobnostných, počítačových a jazykových zručností)⁵⁶
Sú ženy-migrantky výhradná cieľová skupina alebo sú súčasťou širšej skupiny?	☐ Zameranie výhradne na ženy-štátne príslušníčky tretích krajín ☒ Ženy-štátne príslušníčky tretích krajín ako súčasť širšej skupiny migrantov a migrantiek (vrátane občanov EÚ s migračnou históriou) ☐ Ženy-migrantky ako súčasť širšej skupiny žien
Sú cieľom špecifickej kategórie migrantiek (napríklad pracovné migrantky s nízkou/vysokou kvalifikáciou, študentky, migrantky z rodinných dôvodov, žiadateľky o azyl a pod.)?	☐ Áno <i>Ak áno, uveďte kategóriu (kategórie) a opíšte, ako sa rieši ich špecifické postavenie a potreby.</i> ☒ Nie
Pre akú fázu integračného procesu je politika určená (prvotná popríchodová fáza alebo bez rozdielu)?	Len čo má štátna príslušníčka udelený typ pobytu (pozri vyššie) a spĺňa všetky podmienky stanovené zákonom.

Tabuľka C: Podnikanie

Nevzťahuje sa na SR.

Podnikanie	Názov integračnej alebo sektorovo špecifickej politiky
Ako sa pristupuje k ženám-migrantkám v súvislosti s podnikaním?	<i>Prosím, opíšte.</i>
Sú ženy-migrantky výhradná cieľová skupina alebo sú súčasťou širšej skupiny?	☐ Zameranie výhradne na ženy-štátne príslušníčky tretích krajín ☐ Ženy-štátne príslušníčky tretích krajín ako súčasť širšej skupiny migrantov a migrantiek (vrátane občanov EÚ s migračnou históriou) ☐ Ženy-migrantky ako súčasť širšej skupiny žien

⁵⁵ Dostupné na: https://www.upsvr.gov.sk/sluzby-zamestnanosti/nastroje-aktivnych-opatreni-na-trhu-prace/repas-pre-uchadzacov-o-zamestnanie-okrem-bsk.html?page_id=908624 (citované 11. 1. 2022).

⁵⁶ Dostupné na: https://www.upsvr.gov.sk/sluzby-zamestnanosti/nastroje-aktivnych-opatreni-na-trhu-prace/repas-pre-uchadzacov-o-zamestnanie-v-ramci-bsk.html?page_id=1112683 (citované 11. 1. 2022).

Podnikanie	Názov integračnej alebo sektorovo špecifickej politiky
Sú cieľom špecifické kategórie migrantiek (napríklad pracovné migrantky s nízkou/vysokou kvalifikáciou, študentky, migrantky z rodinných dôvodov, žiadateľky o azyl a pod.)?	☐ Áno <i>Ak áno, uveďte kategóriu (kategórie) a opíšte, ako sa rieši ich špecifické postavenie a potreby.</i> ☐ Nie
Pre akú fázu integračného procesu je politika určená (prvotná popríchodová fáza alebo bez rozdielu)?	<i>Prosím, opíšte.</i>

Tabuľka D: Vzdelávanie a odborná príprava

Nevzťahuje sa na SR.

Vzdelávanie a odborná príprava	Názov integračnej alebo sektorovo špecifickej politiky
Ako sa pristupuje k ženám-migrantkám v súvislosti s podnikaním?	<i>Prosím, opíšte.</i>
Sú ženy-migrantky výhradná cieľová skupina alebo sú súčasťou širšej skupiny?	☐ Zameranie výhradne na ženy-štátne príslušníčky tretích krajín ☐ Ženy-štátne príslušníčky tretích krajín ako súčasť širšej skupiny migrantov a migrantiek (vrátane občanov EÚ s migračnou históriou) ☐ Ženy-migrantky ako súčasť širšej skupiny žien
Sú cieľom špecifické kategórie migrantiek (napríklad pracovné migrantky s nízkou/vysokou kvalifikáciou, študentky, migrantky z rodinných dôvodov, žiadateľky o azyl a pod.)?	☐ Áno <i>Ak áno, uveďte kategóriu (kategórie) a opíšte, ako sa rieši ich špecifické postavenie a potreby.</i> ☐ Nie
Pre akú fázu integračného procesu je politika určená (prvotná popríchodová fáza alebo bez rozdielu)?	<i>Prosím, opíšte.</i>

Tabuľka E: Jazykové vzdelávanie

Nevzťahuje sa na SR.

Jazykové vzdelávanie	Názov integračnej alebo sektorovo špecifickej politiky
Ako sa pristupuje k ženám-migrantkám v súvislosti s podnikaním?	<i>Prosím, opíšte.</i>
Sú ženy-migrantky výhradná cieľová skupina alebo sú súčasťou širšej skupiny?	☐ Zameranie výhradne na ženy-štátne príslušníčky tretích krajín ☐ Ženy-štátne príslušníčky tretích krajín ako súčasť širšej skupiny migrantov a migrantiek (vrátane občanov EÚ s migračnou históriou) ☐ Ženy-migrantky ako súčasť širšej skupiny žien

Jazykové vzdelávanie	Názov integračnej alebo sektorovo špecifickej politiky
Sú cieľom špecifickej kategórie migrantiek (napríklad pracovné migrantky s nízkou/vysokou kvalifikáciou, študentky, migrantky z rodinných dôvodov, žiadateľky o azyl a pod.)?	☐ Áno <i>Ak áno, uveďte kategóriu (kategórie) a opíšte, ako sa rieši ich špecifické postavenie a potreby.</i> ☐ Nie
Pre akú fázu integračného procesu je politika určená (prvotná popríchodová fáza alebo bez rozdielu)?	<i>Prosím, opíšte.</i>

Tabuľka F: Bývanie

Nevzťahuje sa na SR.

Bývanie	Názov integračnej alebo sektorovo špecifickej politiky
Ako sa pristupuje k ženám-migrantkám v súvislosti s podnikaním?	<i>Prosím, opíšte.</i>
Sú ženy-migrantky výhradná cieľová skupina alebo sú súčasťou širšej skupiny?	☐ Zameranie výhradne na ženy-štátne príslušníčky tretích krajín ☐ Ženy-štátne príslušníčky tretích krajín ako súčasť širšej skupiny migrantov a migrantiek (vrátane občanov EÚ s migračnou históriou) ☐ Ženy-migrantky ako súčasť širšej skupiny žien
Sú cieľom špecifickej kategórie migrantiek (napríklad pracovné migrantky s nízkou/vysokou kvalifikáciou, študentky, migrantky z rodinných dôvodov, žiadateľky o azyl a pod.)?	☐ Áno <i>Ak áno, uveďte kategóriu (kategórie) a opíšte, ako sa rieši ich špecifické postavenie a potreby.</i> ☐ Nie
Pre akú fázu integračného procesu je politika určená (prvotná popríchodová fáza alebo bez rozdielu)?	<i>Prosím, opíšte.</i>

Tabuľka G: Zdravie

Nevzťahuje sa na SR.

Zdravie	Názov integračnej alebo sektorovo špecifickej politiky
Ako sa pristupuje k ženám-migrantkám v súvislosti s podnikaním?	<i>Prosím, opíšte.</i>
Sú ženy-migrantky výhradná cieľová skupina alebo sú súčasťou širšej skupiny?	☐ Zameranie výhradne na ženy-štátne príslušníčky tretích krajín ☐ Ženy-štátne príslušníčky tretích krajín ako súčasť širšej skupiny migrantov a migrantiek (vrátane občanov EÚ s migračnou históriou) ☐ Ženy-migrantky ako súčasť širšej skupiny žien

Zdravie	Názov integračnej alebo sektorovo špecifickej politiky
Sú cieľom špecifické kategórie migrantiek (napríklad pracovné migrantky s nízkou/vysokou kvalifikáciou, študentky, migrantky z rodinných dôvodov, žiadateľky o azyl a pod.)?	☐ Áno <i>Ak áno, uveďte kategóriu (kategórie) a opíšte, ako sa rieši ich špecifické postavenie a potreby.</i> ☐ Nie
Pre akú fázu integračného procesu je politika určená (prvotná popríchodová fáza alebo bez rozdielu)?	<i>Prosím, opíšte.</i>

Tabuľka H: Občianska integrácia⁵⁷

Nevzťahuje sa na SR.

Občianska integrácia	Názov integračnej alebo sektorovo špecifickej politiky
Ako sa pristupuje k ženám-migrantkám v súvislosti s podnikaním?	<i>Prosím, opíšte.</i>
Sú ženy-migrantky výhradná cieľová skupina alebo sú súčasťou širšej skupiny?	☐ Zameranie výhradne na ženy-štátne príslušníčky tretích krajín ☐ Ženy-štátne príslušníčky tretích krajín ako súčasť širšej skupiny migrantov a migrantiek (vrátane občanov EÚ s migračnou históriou) ☐ Ženy-migrantky ako súčasť širšej skupiny žien
Sú cieľom špecifické kategórie migrantiek (napríklad pracovné migrantky s nízkou/vysokou kvalifikáciou, študentky, migrantky z rodinných dôvodov, žiadateľky o azyl a pod.)?	☐ Áno <i>Ak áno, uveďte kategóriu (kategórie) a opíšte, ako sa rieši ich špecifické postavenie a potreby.</i> ☐ Nie
Pre akú fázu integračného procesu je politika určená (prvotná popríchodová fáza alebo bez rozdielu)?	<i>Prosím, opíšte.</i>

Tabuľka CH: Iné⁵⁸

Nevzťahuje sa na SR.

Iné	Názov integračnej alebo sektorovo špecifickej politiky
Ako sa pristupuje k ženám-migrantkám v súvislosti s podnikaním?	<i>Prosím, opíšte.</i>

⁵⁷ Napríklad overovanie zručností, občianske kurzy, politická participácia alebo iné.

⁵⁸ Napríklad antidiskriminačné opatrenia, opatrenia proti rasizmu, nenávisťným prejavom a násiliu páchanému na ženách, opatrenia na zlepšenie komunikácie s väčšinovým obyvateľstvom, opatrenia zamerané na špecifické skupiny, napr. rodičia/rodiny a iné.

Iné	Názov integračnej alebo sektorovo špecifickej politiky
Sú ženy-migrantky výhradná cieľová skupina alebo sú súčasťou širšej skupiny?	☐ Zameranie výhradne na ženy-štátne príslušníčky tretích krajín ☐ Ženy-štátne príslušníčky tretích krajín ako súčasť širšej skupiny migrantov a migrantiek (vrátane občanov EÚ s migračnou históriou) ☐ Ženy-migrantky ako súčasť širšej skupiny žien
Sú cieľom špecifickej kategórie migrantiek (napríklad pracovné migrantky s nízkou/vysokou kvalifikáciou, študentky, migrantky z rodinných dôvodov, žiadateľky o azyl a pod.)?	☐ Áno <i>Ak áno, uveďte kategóriu (kategórie) a opíšte, ako sa rieši ich špecifické postavenie a potreby.</i> ☐ Nie
Pre akú fázu integračného procesu je politika určená (prvotná popríchodová fáza alebo bez rozdielu)?	<i>Prosím, opíšte.</i>

Kapitola 3: Integračné opatrenia v členskom štáte

Táto časť štúdie sa zaoberá dostupnými zdrojmi financovania a uvádza príklady integračných opatrení zameraných na ženy-migrantky, ktoré boli identifikované ako osvedčená prax.

O12 Je vo vašom členskom štáte k dispozícii vnútroštátne financovanie opatrení na podporu integrácie žien-migrantiek? Financujú štrukturálne fondy/programy EÚ integračné opatrenia zamerané na ženy-migrantky, a ak áno, v akom rozsahu (aký podiel na celkovom financovaní)?

Ženy-migrantky neboli na Slovensku výhradnou cieľovou skupinou projektov Fondu pre azyl, migráciu a integráciu (AMIF) ani Operačného programu Ľudské zdroje 2014 – 2020.

Na Slovensku sú ženy-migrantky aktuálne súčasťou cieľovej skupiny dvoch projektov⁵⁹ fondu AMIF 2014 – 2020 v rámci tzv. zraniteľných skupín (napr. osamelé matky s deťmi, tehotné ženy, ženy v dôchodkovom veku, ženy so zdravotnými problémami), keď sa im na základe posúdenia individuálnych potrieb môže poskytovať podpora z projektu po dlhšiu dobu. Osobitné ukazovatele podielu opatrení pre ženy migrantky však pri projektoch AMIF nie sú vykazované.⁶⁰

V rámci Operačného programu Ľudské zdroje neboli v minulom programovom období 2014 – 2020 vyhlásené a realizované výzvy orientované len na ženy-migrantky ani na migrantov všeobecne.⁶¹

O13 Aké integračné opatrenia (systematické iniciatívy, projekty alebo legislatívne opatrenia), ktoré špecificky riešia ženy-migrantky a boli označené ako osvedčená prax, existujú v členskom štáte? Uveďte, ak je to možné, najviac tri príklady z obdobia rokov 2016 – 2020 a vysvetlite, prečo bol daný príklad vybraný.

Metodické usmernenie k identifikácii „osvedčenej praxe“ nájdete v časti Predslov.

Vyplňte nižšie uvedenú Tabuľku I, ktorá opisuje prvé opatrenie osvedčenej praxe. Skopírujte ju, aby ste vyplnili najviac tri ďalšie opatrenia z obdobia rokov 2016 – 2020.

⁵⁹ Projekty v rámci Špecifického cieľa 2 Integrácia:

- „Rifugio“ (prijímateľ mimovládna organizácia Slovenská humanitná rada, realizácia od 1. 1. 2020 do 31. 10. 2022) a
- „Migračné informačné centrum IOM na podporu integrácie cudzincov na Slovensku (fáza X)“ (prijímateľ medzinárodná organizácia IOM, realizácia od od 1. 1. 2020 do 31. 10. 2022).

⁶⁰ Dotazník OZP SEP MV SR a MÚ MV SR.

⁶¹ Dotazník MPSVR SR.

V rokoch 2016 – 2020 sa v Slovenskej republike nerealizovali systematické iniciatívy, projekty alebo legislatívne opatrenia, ktoré by sa dali v súlade s metodológiou tohto dotazníka⁶² označiť za osvedčenú prax zameranú na migrantky z krajín mimo EÚ.⁶³ Občiansky sektor a medzinárodné organizácie na Slovensku sa v danom období zameriavali vo svojich projektoch na migrantky z krajín mimo EÚ sporadicky, resp. boli súčasťou aktivít zameraných na migrantov a migrantky vo všeobecnosti. Na Slovensku v tomto období tak neexistovali žiadne projekty/aktivity občianskeho sektora, ktoré by mali ako výhradnú cieľovú skupinu ženy-migrantky.

Medzi organizácie občianskeho sektora, ktoré sa venujú vo svojich aktivitách aj priamo ženám-migrantkám, sú najmä:

- Liga za ľudské práva (komunitné a advokačné aktivity, projekt BaBinec⁶⁴, všeobecné právne poradenstvo pre cudzincov a cudzinky)⁶⁵,
- Islamská nadácia (komunitné aktivity a projekt BaBinec)⁶⁶,
- OZ Mareena (napr. komunitné aktivity, kariérne poradenstvo a sociálna pop-up kaviareň Mareena café).⁶⁷

Z medzinárodných organizácií sa ženám-migrantkám venuje aj IOM Slovensko v rámci aktivít Migračného informačného centra (ad hoc komunitné aktivity, ktoré organizovali kultúrne mediátorky pre ženy, kurzy slovenčiny a občianskej orientácie pre ženy, všeobecné právne a pracovné poradenstvo pre migrantov a migrantky z krajín mimo EÚ).⁶⁸

Tabuľka I

Nevzťahuje sa na SR.⁶⁹

Opatrenie 1	
a) Prehľad	
Názov	<i>Uvedte, prosím, názov opatrenia.</i>
Typ	☐ Systémové iniciatívy (viacročné/dlhodobé) ☐ Projekty (ad hoc) ☐ Legislatívne (štrukturálne) opatrenie
Oblasť	☐ Pracovný trh ☐ Podnikanie ☐ Vzdelávanie a odborná príprava ☐ Jazykové vzdelávanie ☐ Ubytovanie ☐ Zdravie ☐ Občianska integrácia ☐ Iné (<i>prosím, uveďte</i>)
Prístup	☐ Štátni príslušníci tretích krajín ☐ Migranti a migrantky vo všeobecnosti (nielen štátni príslušníci tretích krajín, ale aj občania EÚ)

⁶² Táto štúdia využíva na identifikáciu integračného opatrenia ako „osvedčeného postupu“ usmernenie európskej webovej stránky o integrácii. Podľa neho je osvedčený postup opatrenie, ktoré je „účinné, efektívne, udržateľné a/alebo prenosné a ktoré spoľahlivo vedie k želanému výsledku“. Okrem toho na účely tejto štúdie možno za „osvedčené“ integračné opatrenie považovať aj také, ktoré uplatňuje koncepty rodovej citlivosti alebo intersektionality. Výber opatrenia by mal vykonať odborník pracujúci v danej oblasti (napr. tvorca politiky, poskytovateľ služieb, organizácia občianskej spoločnosti, organizácie migrantov) alebo by mal vychádzať zo štúdií či hodnotení.

⁶³ Dotazník MPSVR SR a MÚ MV SR.

⁶⁴ <https://www.islamonline.sk/2021/08/babinec-rande-so-sebou-spoznaj-motivuj-sa-inspiruj/>

⁶⁵ <https://www.hrl.sk/sk>

⁶⁶ <https://www.islamonline.sk/>

⁶⁷ <https://mareena.sk/>

⁶⁸ <https://www.mic.iom.sk/sk/>

⁶⁹ Dotazník MPSVR SR, MÚ MV SR a OZP SEP MV SR.

Cieľová skupina	☐ Špecifické opatrenie (iba ženy-migrantky). <i>Prosím, uveďte aj kategóriu, ak je to možné.</i> ☐ Všeobecné opatrenie (vzťahuje sa aj na ženy-migrantky, ale má širšiu cieľovú skupinu). <i>Prosím, opíšte, ako konkrétne sa opatrenie vzťahuje na ženy-migrantky.</i>
Fáza integračného procesu (napr. prvotná integrácia v krajine alebo bez rozdielu)	<i>Prosím, opíšte.</i>
Pokrytie	☐ Národné ☐ Regionálne ☐ Lokálne
Link	<i>Ak je dostupný, prosím, uveďte hyperlink na zdroj/projekt.</i>
Zdroj a zdôvodnenie	<i>Prosím, uveďte zdroj/kto navrhol opatrenie ako osvedčené a vysvetlite, prečo sa opatrenie považuje za osvedčenú prax (pozri Predslov).</i>
b) Opis	
<p>i) Aký je cieľ opatrenia a základná integračná príležitosť/výzva, ktorú treba riešiť? <i>Prosím, opíšte.</i></p> <p>ii) Kedy bolo opatrenie zavedené a aké bolo/je jeho trvanie? Je/bolo to pilotné opatrenie? Je opatrenie financované na zabezpečenie udržateľnosti? <i>Prosím, opíšte.</i></p> <p>iii) Ako a kým (agentúra, vládna inštitúcia, mimovládne organizácie, súkromný sektor a pod.) je/bolo opatrenie implementované? <i>Prosím, opíšte.</i></p> <p>iv) Ako/kým je/bolo opatrenie financované? <i>Prosím, opíšte.</i></p> <p>v) Aké stratégie sa zvolili na oslovenie žien-migrantiek? <i>Prosím, opíšte.</i></p> <p>vi) Sú dostupné hodnotenia opatrenia? Ak áno, splnilo opatrenie očakávané ciele vo vzťahu k ženám-migrantkám? Aké sú hlavné výsledky? <i>Prosím, opíšte.</i></p> <p>vii) Boli nejaké prekážky počas implementácie opatrenia a ak áno, ako boli prekonané (t. j. aké boli ponaučenia)? <i>Prosím, opíšte.</i></p>	

Kapitola 4: Reakcia na pandémiu COVID-19

Táto časť štúdie sa zameriava na zmeny v integračných politikách alebo opatreniach pre ženy-migrantky v súvislosti s pandémiou COVID-19.

O14 Vypracovali sa integračné politiky alebo opatrenia na boj proti negatívnym dôsledkom pandémie ochorenia COVID-19 konkrétne na integráciu žien-migrantiek?

a) Integračné (alebo sektorovo špecifické) politiky

Opíšte kľúčové črty politiky (politik) pre oblasti/odvetvia uvedené v O11 (t. j. trh práce, vzdelávanie a odborná príprava, podnikanie, jazykové vzdelávanie atď.).

b) Integračné opatrenia

Opíšte kľúčové vlastnosti opatrenia (opatrení).

Slovenská republika v roku 2020 nerealizovala žiadne integračné politiky alebo opatrenia, ktoré by sa špecificky zameriavali na zmiernenie negatívnych vplyvov pandémie ochorenia COVID-19 na migrantky z krajín mimo EÚ.⁷⁰

V súvislosti s pandemiou ochorenia COVID-19 boli prijaté viaceré legislatívne opatrenia, ktorých cieľom bolo zmiernenie sociálnych vplyvov pandémie nielen na občanov SR, ale aj na cudzincov. Išlo najmä o poskytovanie tzv. pandemického rodičovského príspevku a poskytovanie rodičovského príspevku v čase trvania krízovej situácie.⁷¹

Kapitola 5: Plány a budúci vývoj

Táto časť štúdie informuje o politikách a opatreniach plánovaných v členských štátoch EÚ a Nórsku. Týka sa to najmä tých krajín, ktoré identifikovali špecifické výzvy pre integráciu žien-migrantiek, ako sa uvádza v Eurostate a národných štatistických zdrojoch (O3 a O4), alebo kde boli ženy-migrantky obzvlášť ovplyvnené pandemiou ochorenia COVID-19.

O15 Poskytnite informácie o plánovanom vývoji politik, ako aj plánoch na zavedenie nových opatrení, a to aj vzhľadom na vplyvy pandémie ochorenia COVID-19:

a) Plánuje váš členský štát vypracovať nové alebo zrevidovať existujúce národné integračné politiky, ktoré riešia problémy žien-migrantiek?

Opíšte a vysvetlite dôvody/spúšťače a nový vývoj.

b) Plánuje váš členský štát vypracovať nejaké nové integračné opatrenia na riešenie výziev, ktorým čelia ženy-migrantky?

Opíšte a vysvetlite dôvody/spúšťače a nový vývoj.

Odpoveď pre a) aj b):

Nie.⁷²

Slovenská republika v roku 2021 schválila dva strategické dokumenty, ktoré pokrývajú celkovo alebo čiastočne oblasť migrácie. *Migračná politika SR s výhľadom do roku 2025* špecificky nepokrýva integráciu migrantiek z krajín mimo EÚ.⁷³ V *Pláne obnovy a odolnosti pre Slovensko na roky 2021 – 2027*⁷⁴ tiež absentuje explicitná orientácia na migrantky. Aktivity v rámci pripravovaného *Operačného programu Slovensko na obdobie 2021 – 2027* sa orientujú na migrantov a ich rodinných príslušníkov všeobecne (priorita: Aktívne začlenenie a dostupné služby, špecifický cieľ: podpora sociálno-ekonomickej integrácie štátnych príslušníkov tretích krajín).⁷⁵

Kapitola 6: Záver

Táto časť štúdie sumarizuje hlavné zistenia z kapitol 1 – 5.

O16 Zhrňte zistenia vašej národnej štúdie tak, že vyvodíte závery z vašich odpovedí na otázky O1 – O15:

a) Aké sú hlavné integračné príležitosti a výzvy pre ženy-migrantky, ktoré boli identifikované vo vašej krajine (kapitola 1)?

Vzhľadom na absenciu štatistických dát a výskumu o ženách-migrantkách nebolo možné identifikovať hlavné príležitosti a výzvy ich integrácie v SR. Slovenská republika s výnimkou štatistík o zamestnávaní, štúdiu, platných pobytoch a udelených štátnych občianstvach nezbera alebo nemá dostupné údaje o migrantoch v členení podľa pohlavia. Posledné výskumné publikácie na túto tému sa v SR realizovali v rokoch 2009 a 2011.

⁷⁰ Dotazník MPSVR SR a MÚ MV SR.

⁷¹ Výročná správa EMN o migrácii a azyle v SR za rok 2020, dostupné na: <https://emn.sk/sk/publikacie/vyrocnne-spravy-emn-o-migracii-a-azyle.html> (citované dňa 15. 12. 2021).

⁷² Dotazník MPSVR SR a MÚ MV SR.

⁷³ Zdroj: <https://rokovania.gov.sk/RVL/Material/26387/1> (citované dňa 7. 10. 2021).

⁷⁴ Dostupné na: <https://www.planobnovy.sk/> (citované dňa 1. 11. 2021).

⁷⁵ Dotazník MPSVR SR.

V rokoch 2016 – 2020 sa táto téma nestala ani predmetom verejnej a politickej diskusie a nebola súčasťou žiadnej rozpravy o návrhu politík či zákonov.⁷⁶ V novembri 2021 neziskový sektor inicioval verejnú odbornú diskusiu na tému situácie žien migrantiek na Slovensku a ich rodovú rovnosť v kontexte politík, výskumu, projektov a bežného života. Cieľom podujatia bolo začať diskusiu v odbornej verejnosti o dôležitosti upozorňovania na túto tému. Odborníci na podujatí konštatovali, že Slovenská republika nemá kvalitné údaje a informácie o ženách-migrantkách a prítomnosť tejto témy abscentuje aj vo verejných politikách a cieľených aktivitách určených pre túto skupinu obyvateľov Slovenska.⁷⁷

Samotná neexistencia zberu alebo nedostupnosť takýchto dát a výskumu tak predstavuje hlavnú výzvu pri budúcej príprave a nastavení možných politík a opatrení zameraných (aj) na oblasť integrácie žien-migrantiek alebo zahrnutia tejto témy do sektorových politík.

b) Aké sú hlavné črty národných integračných politík (kapitola 2) a opatrení (kapitola 3) z hľadiska kategórií, zamerania, štádia integračného procesu a pod.?

Situácia žien-migrantiek na Slovensku nebola v rokoch 2016 – 2021 prioritou pri tvorbe politík, zákonov, opatrení či projektových výziev. Vo všeobecnosti SR nemá cieľené či sektorové politiky a stratégie, ktoré by riešili konkrétne oblasti integrácie migrantiek z krajín mimo EÚ. Ak aj strategické dokumenty spomínajú ženy-migrantky, premietne sa to do príslušných akčných plánov a konkrétnych opatrení voči tejto cieľovej skupine veľmi obmedzene alebo vôbec.

Integračná politika SR je tvorená na národnej úrovni a jej gestorom je Ministerstvo práce, sociálnych vecí a rodiny SR, ktoré tiež koordinuje Medzirezortnú expertnú komisiu pre oblasť pracovnej migrácie a integrácie cudzincov (MEKOMIC). Integráciu osôb s udelenou medzinárodnou ochranou zabezpečuje najmä migračný úrad MV SR v spolupráci s mimovládnu organizáciou⁷⁸ cez projekty AMIF.

Platná *Integračná politika SR* z roku 2014 spomína ženy-migrantky a princíp rodového hľadiska len v kontexte zraniteľnosti, domáceho násillia alebo ako súčasť skupiny obyvateľstva ohrozenej chudobou či sociálnym vylúčením. *Stratégia pracovnej mobility cudzincov v SR* upozorňuje na špecifické problémy žien-migrantiek, resp. ich zneviditeľňovanie a uznáva, že v pracovnom živote sú ženy stále v nevýhodnejšej pozícii ako muži. V tejto súvislosti bola stanovená úloha na iniciovanie opatrení na predchádzanie viacnásobnej diskriminácii žien-migrantiek.

V SR nie sú implementované žiadne špecifické opatrenia alebo nástroje určené výhradne pre ženy-migrantky. Služby, ktoré môžu na Slovensku využívať ženy z krajín mimo EÚ, sú v zásade zhodné so službami poskytovanými aj mužom z krajín mimo EÚ.

Služby, ktoré sú ženám-migrantkám na Slovensku dostupné, sú z oblasti integrácie na trh práce. Podobne ako mužom-migrantom sú ženám z krajín mimo EÚ, ktoré majú na Slovensku dlhodobý pobyt, azyl, doplnkovú ochranu, dočasné útočisko, alebo sú rodinnými príslušníkmi občanov EÚ, dostupné cez úrady práce tzv. služby zamestnanosti. Služby zamestnanosti sa poskytujú iba v slovenskom jazyku, čo môže predstavovať praktickú prekážku v ich využívaní. V iných špecifických či sektorových politikách (podnikanie, vzdelávanie a odborná príprava, jazykové vzdelávanie, bývanie, zdravie, občianska integrácia a ďalšie) takýto integračný prvok nebol identifikovaný.

Ženy-migrantky neboli na Slovensku výhradnou cieľovou skupinou projektov Fondu pre azyl, migráciu a integráciu pre roky (AMIF) ani Operačného programu Ľudské zdroje 2014 – 2020.⁷⁹

V rokoch 2016 – 2020 sa v Slovenskej republike nerealizovali systematické iniciatívy, projekty alebo legislatívne opatrenia, ktoré by sa dali v súlade s metodológiou tohto dotazníka označiť za osvedčenú prax zameranú na migrantky z krajín mimo EÚ.⁸⁰ Občiansky sektor a medzinárodné organizácie na Slovensku sa v danom období zameriavali vo svojich projektoch na migrantky z krajín mimo EÚ sporadicky, resp. boli súčasťou aktivít zameraných na migrantov vo všeobecnosti.

⁷⁶ Zdroj: Monitoring médií IOM Slovensko za roky 2016 – 2020.

⁷⁷ Zdroj: <https://www.hri.sk/sk/o-nas/aktuality/neviditelne-zeny--rodova-rovnost-v-oblasti-migracie-a-integracie-migrantiek-na-slovensku> (citované 26. 11. 2021).

⁷⁸ V čase písania štúdie migračný úrad spolupracoval na integrácii osôb s medzinárodnou ochranou s mimovládnu organizáciou Slovenská humanitná rada.

⁷⁹ Dotazník OZP SEP MV SR a MÚ MV SR.

⁸⁰ Dotazník MPSVR SR a MÚ MV SR.

c) Ako sa osobitné integračné politiky alebo opatrenia, ktoré vznikli na riešenie negatívnych dôsledkov pandémie ochorenia COVID-19 (kapitola 4), líšia od tých, ktoré boli zavedené v minulosti (kapitoly 2 a 3)?

Slovenská republika v roku 2020 nerealizovala žiadne integračné politiky alebo opatrenia, ktoré by sa špecificky zameriavali na zmiernenie negatívnych vplyvov pandémie ochorenia COVID-19 na migrantky z krajín mimo EÚ.⁸¹

d) Ako súvisia plánované nové integračné politiky a opatrenia (kapitola 5) s hlavnými identifikovanými príležitosťami a výzvami (kapitola 1 / O16a) a/alebo reakciami na ochorenie COVID-19 (kapitola 4)?

Nevzťahuje sa na SR.⁸²

⁸¹ Dotazník MPSVR SR a MÚ MV SR.

⁸² Dotazník MPSVR SR, MÚ MV SR a OZP SEP MV SR.